

Nr 240.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lönetursberäkning för gymnastikläraren, kaptenen J. E. M. Danckwardt; given Stockholms slott den 3 mars 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, NILSSON, QUENSEL, FÖRSLUND.

Departementschefen, statsrådet Engberg anför härefter:

Jag ber att få anmäla ett ärende rörande lönetursberäkning för ordinarie gymnastikläraren vid högre allmänna läroverket å Östermalm i Stockholm, kaptenen J. E. M. Danckwardt.

Huvudregeln angående rätt till ålderstillägg för icke-ordinarie befattningshavare, som vinna befordran till ordinarie befattning vid oreglerade verk inom den civila statsförvaltningen, återfinnes i mom. 1 av kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 373) med ändrade bestämmelser angående ålderstillägg för

Bihang till riksdagens protokoll 1938. 1 saml. Nr 240.

civila befattningshavare i statens tjänst. Där stadgas, att om den, som från icke-ordinarie befattning vinner befordran till ordinarie tjänst, innehar sådan anställning i statens tjänst, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågasvarande ordinarie tjänsten, må för bestämmandet av hans rätt till ålderstilllägg vid denna tjänst tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under vilken han efter fyllda 18 år i en följd innehåft dylik anställning.

Genom kungörelse den 28 juli 1932 (nr 379), sådan densamma lyder enligt kungörelsen den 15 juni 1934 (nr 285), infördes ett tillägg till ovannämnda huvudregel av innehåll, att för lärare vid statens under skolöverstyrelsens inseende ställda läroanstalter samt vid navigationsskolorna i riket må sådant avbrott i tjänstgöringen, som föranletts av genomgående av provår eller tjänstgöring vid under överstyrelsens inseende ställd enskild eller kommunal läroanstalt, icke utesluta rätt att för erhållande av ålderstilllägg tillgodoräkna dessförinnan fullgjord tjänstgöring i statens tjänst.

Ordinarie gymnastikläraren vid högre allmänna läroverket å Östermalm i Stockholm, *kaptenen J. E. M. Danckwardt* har i en den 26 januari 1936 dagtecknad ansökning gjort framställning angående rätt att för lönetur såsom ordinarie gymnastiklärare få tillgodoräkna sig den tid, han före sin befordran till sagda tjänst varit extralärare, respektive timlärare vid gymnastiska centralinstitutet samt vid högre allmänna läroverket i Bromma i Stockholm.

Av handlingarna i ärendet inhämtas:

Danckwardt, som utnämnts till ordinarie gymnastiklärare vid förstnämnda läroverk från och med den 1 juli 1935, tjänstgjorde dessförinnan *dels* såsom extralärare, respektive timlärare vid gymnastiska centralinstitutet oavbrutet från och med höstterminen 1920 till och med vårterminen 1934 med i medeltal 18 veckotimmar under de tio första och 16 veckotimmar under de fyra senaste åren, *dels ock* under läsåret 1934—35 såsom timlärare i gymnastik vid högre allmänna läroverket i Bromma i Stockholm med 12 veckotimmar och vid Stockholms handelsmellanskola med 3 veckotimmar.

I ett handlingarna i ärendet bifogat intyg har *föreståndaren för gymnastiska centralinstitutet* förklarat,

att Danckwardts tjänstgöring vid institutet varit av den omfattning och beskaffenhet, att den borde kunna jämställas med full tjänstgöring för en gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk, samt uppgivit, att då extralärarybefattningarna vid institutet i samband med dess omorganisation avskaffats och Danckwardt icke trots försök kunnat erhålla annan gymnastiklärarybefattning, Danckwardt under arbetsåret 1933—34 anställts såsom timlärare men icke kunnat beredas längre tjänstgöring än 16 timmar per vecka.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 25 april 1936 anfört i huvudsak följande:

Med hänsyn till gymnastiska centralinstitutets egenskap av lärarutbildningsanstalt och därmed sammanhängande förhållanden beträffande lärarnas tjänster syntes man, såsom institutets föreståndare anfört, kunna anse sökandens tjänstgöring vid institutet likvärdig med den tjänstgöring, som ålåg gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk, ehuru den icke omfattat samma antal — 21 veckotimmar. Jämlikt kungörelsen nr 373/1922 skulle således sökanden för uppflyttning i högre lönegrad såsom ordinarie lärare kunnat tillgodoräknas ($14 - 3 =$) 11 år av denna tjänstgöring, *om densamma pågått i en följd till tillträdet av den ordinarie tjänsten*. På grund av institutets omorganisation hade sökanden emellertid blivit entledigad från sin anställning med utgången av läsåret 1933—34 och under läsåret 1934—35 endast kunnat erhålla anställning vid statlig och kommunal läroanstalt med sammanlagt 15 veckotimmar, varför ett *avbrott på ett år* inträtt i vad man kunde räkna såsom full tjänstgöring.

Detta avbrott syntes kunna sägas vara föranlett av tjänstgöring huvudsakligen vid statlig läroanstalt (läroverket i Bromma). Därest anställningen varit i sin helhet förlagd till en kommunal eller enskild läroanstalt, syntes avbrottet hava kunnat sägas varit föranlett av tjänstgöring vid sådan läroanstalt och skulle, med hänsyn till formuleringen av kungörelsen nr 379/1932 näppeligen hava utgjort hinder för sökanden att få tillgodoräkna dessförinnan i en följd bestridd statlig tjänstgöring. Det syntes då orimligt, att ett avbrott, som finge anses vara föranlett av tjänstgöring vid statlig läroanstalt, skulle medföra en mera ogynnsam verkan. Det syntes ej heller billigt, att ett entledigande, som skett på grund av en av statsmakterna företagen ombildning av en läroanstalt, skulle medföra förlust av ifrågavarande löneförhöjningar.

Skolöverstyrelsen hemställde förty, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att sökanden måtte tillförsäkras rätt att för lönetur vid sin nuvarande befattning tillgodoräkna sig den tid utöver tre år, varunder han tjänstgjort såsom icke-ordinarie lärare vid gymnastiska centralinstitutet, eller 11 år.

Statskontoret har i utlåtande den 14 augusti 1936 anfört följande:

Ehuru den tjänstgöring, vilken Danckwardt anhållit att få i löneturshänseende tillgodoräkna, icke kunde anses i avseende å sin omfattning svara mot tjänstgöring såsom gymnastiklärare vid allmänt läroverk, ville det likväl — med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anfört i ärendet och särskilt i betraktande av att tjänstgöringen såsom lärare vid gymnastiska centralinstitutet måste anses vara mer kvalificerad och sålunda av högre värde än tjänstgöring såsom gymnastiklärare vid allmänt läroverk — synas statskontoret, att vissa skäl talade för ett tillmötesgående av framställningen i så måtto, att Danckwardt medgaves att i löneturshänseende tillgodoräkna sig den tid, varunder han tjänstgjort såsom lärare vid gymnastiska centralinstitutet, efter vederbörligt avdrag av tre år eller alltså 11 år. Tillika finge statskontoret framhålla, att då i förevarande fall fråga vore om tillgodoräkning av tjänstgöring vid gymnastiska centralinstitutet, ett tillmötesgående av framställningen näppeligen torde komma att medföra några konsekvenser i löneturshänseende med avseende å andra befattningshavare med liknande, till annan läroanstalt förlagd tjänstgöring. Ett tillmötesgående av framställningen syntes påkalla riksdagens medverkan.

Sedan 1937 års riksdag beslutat löneroglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, att träda i kraft den 1 januari 1938, har Kungl. Maj:t den 30 september 1937 utfärdat avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende (nr 873). I 11 § 1 mom. av reglementet stadgas, att om den, som från icke-ordinarie befattning vinner befordran till ordinarie tjänst, innehar sådan anställning i statens tjänst, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten, må för bestämmandet av hans begynnelselön i denna tjänst och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under vilken han efter fyllda 18 år i en följd innehaft dylik anställning.

Vid tillämpningen av detta stadgande må sådant avbrott i anställningen, som bland annat föranletts av tjänstgöring vid under skolöverstyrelsen ställd läroanstalt, icke utesluta rätt för läraren att för löneklassplacering tillgodoräkna anställningstid före avbrottet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att skolöverstyrelsen vid bestämmandet av Danckwardts löneklassplacering från och med den 1 januari 1938 tillgodoräknat honom hans ovan berörda tjänstetid vid gymnastiska centralinstitutet. Danckwardt åtnjuter alltså från nämnda dag lön i 20 lönegraden 23 löneklassen av den under 9 § av avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende intagna löneplanen.

Med anledning av de genom det nya lönesystemets tillkomst ändrade löneförhållandena för Danckwardt inhämtades yttranden i förevarande ärende av undervisningsväsendets lönenämnd samt av statskontoret.

I avgivet utlåtande den 2 februari 1938 har *undervisningsväsendets lönenämnd* anfört huvudsakligen följande:

Vid tillträdet den 1 juli 1935 av tjänsten vid läroverket å Östermalm hade Danckwardt icke kunnat för lönetur utan vidare tillgodoräknas sin tjänstetid vid gymnastiska centralinstitutet och allmänna läroverket i Bromma i Stockholm utan hade kommit i åtnjutande av allenast begynnelselön, vilket inneburit ett lönebelopp av, räknat efter en tjänstgöring av 32 veckotimmar, 4 920 kronor jämte oregerat dyrtidstillägg, beräknat på ett belopp av 4 640 kronor. Härtill hade kommit kommunalt hyresbidrag å 650 kronor. Såväl skolöverstyrelsen som statskontoret hade i anledning av förevarande ansökan tillstyrkt, att Danckwardt måtte få i löneturshänseende tillgodoräkna sig den tid, varunder han tjänstgjort såsom lärare vid gymnastiska centralinstitutet, efter vederbörligt avdrag av tre år eller alltså (14 — 3 =) 11 år. Därest den av de hörda myndigheterna tillstyrkta lönetursrätten, efter prövning av riksdagen, tillerkänts Danckwardt, hade han från och med tillträdet den 1 juli 1935 av gymnastiklärartjänsten vid läroverket å Östermalm kunnat tilldelas två ålderstillägg, varigenom hans lön för 32 veckotimmar skulle hava uppgått till 5 880 kronor jämte oregerat dyrtidstillägg, beräknat på ett belopp av 5 600 kronor, samt kommunalt hyresbidrag å 650 kronor. Med tillämpning av ett sådant medgivande beträffande lönetursrätten skulle Danckwardt för tiden 1 juli 1935—31 december 1937 hava

kommit i åtnjutande av ett ytterligare lönebelopp av $(960+960+480 =) 2\ 400$ kronor förutom dyrtidstillägg.

Lönenämnden hyste för sin del den uppfattningen, att särskilt starka skäl borde föreligga för att ett lönetursärende sådant som det förevarande, vilket avsåge retroaktiv tillämpning av ett lönesystem, som numera icke längre vore gällande, skulle föreläggas riksdagen. Även om i förevarande fall vissa skäl kunde anses tala för framläggande av proposition, syntes å andra sidan tvekan kunna råda med avseende på frågan, huruvida Danckwardts ovan berörda tjänstgöring vid gymnastiska centralinstitutet (16—18 veckotimmar) verkligen kunde anses till omfattningen svara mot vad som före den 1 januari 1938 gällde såsom full tjänstgöring för gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk (21 veckotimmar); lönenämnden ville i sistberörda avseende framhålla, att statskontoret i sitt i ärendet avgivna yttrande ansett tjänstgöringen i fråga icke likvärdig i avseende å omfattningen men av högre värde i avseende å arten.

Enligt det lönesystem, som numera sedan den 1 januari 1938 vore gällande för läroverkens lärare, stadgades icke längre någon minimitjänstgöring av 21 veckotimmar för gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk. En sådan lärares lön kunde numera utgå för lägst 9 och högst 34 veckotimmars undervisningsskyldighet. Enligt skolöverstyrelsens beslut åtnjöte Danckwardt lön i 23 löneklassen av 20 lönegraden från och med den 1 januari 1938. För en gymnastiklärare i Stockholm med 32 veckotimmars undervisningsskyldighet innebure detta en löneställning av 8 841 kronor jämte nyreglerat dyrtidstillägg, eller tillhoppa omkring 10 000 kronor. Den nya löneregleringen hade sålunda i detta fall medfört en betydande löneökning, och enligt lönenämndens förmenande syntes hansyn böra tagas härtill vid bedömandet av den förevarande framställningen.

Efter övervägande av de särskilda, på ärendet inverkan omständigheterna hade lönenämnden icke funnit tillräckliga skäl föreligga att tillstyrka avlåtande av proposition i ämnet.

Ledamoten *H. Grimlund* uttalade en från lönenämndens majoritet avvikande mening och anförde i *särskilt yttrande*, att, då han vore av den uppfattningen, att Danckwardts tjänstgöring vid gymnastiska centralinstitutet icke blott till arten utan även till omfattningen varit fullt jämförlig med gymnastiklärares vid högre allmänt läroverk minimitjänstgöring, han ville tillstyrka åtgärd i syfte att bereda Danckwardt ålderstillägg såsom gymnastiklärare från och med den 1 juli 1935 enligt vid sagda tidpunkt gällande grunder.

Statskontoret har den 24 februari 1938 anført bland annat:

Statskontoret ansåge sig böra vidhålla sitt i ärendet tidigare gjorda uttalande.

Undervisningsväsendets lönenämnd hade i sitt i ärendet avgivna utlåtande anført, bland annat, att lönenämnden hyste den uppfattningen, att särskilt starka skäl borde föreligga för att ett lönetursärende sådant som det förevarande, vilket avsåge retroaktiv tillämpning av ett lönesystem, som numera icke vore gällande, skulle föreläggas riksdagen. I anledning härav ville statskontoret erinra om att Danckwardts framställning i ärendet inkommit till skolöverstyrelsen redan den 30 januari 1936 samt framhålla, att, då det

förhållandet, att ärendet icke blivit avgjort före genomförandet av löne regleringen för lärarna vid statens undervisningsväsende, berott på omständigheter, varöver Danckwardt icke kunnat råda, nämnda förhållande icke syntes böra lända Danckwardt till nackdel vid ärendets prövning.

Departementsschefen.

Anledningen till att Danckwardts lönetursfråga först nu upptagits, är den, att det ansetts riktigt att före ett ställningstagande i ärendet avvakta den nya lärarlönereglerngens bestämmelser. Dessa hava visserligen för Danckwardt liksom för många andra gymnastiklärare medfört en avsevärd löneökning, men detta förhållande synes mig icke böra tillmätas avgörande betydelse för sakens bedömande. Jag finner starka billighetsskäl tala för att Danckwardt erhåller rätt att från och med tillträddandet den 1 juli 1935 av sin innehavande gymnastiklärarbefattning för lönetur tillgodoräkna sig sin föregående anställningstid vid gymnastiska centralinstitutet, minskad med tre år, och tillstyrker, att riksdagens medgivande härtill inhämtas. Såsom statskontoret påpekat synes ett dylikt tillmötesgående av den av Danckwardt gjorda framställningen näppeligen kunna medföra några icke önskvärda konsekvenser.

Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att ordinarie läraren i gymnastik vid högre allmänna läroverket å Östermalm i Stockholm, kaptenen J. E. M. Danckwardt må för rätt till ålderstillägg, räknat från och med den 1 juli 1935, tillgodoräkna 11 år av den tid, varunder han tjänstgjort såsom lärare vid gymnastiska centralinstitutet.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Tunberg.